

Una figura gairebé lleidatana

JOSEP FALP I PLANA

Havent llegit al *Diccionari Biogràfic Albertí* que l'autor del poema *Lo geni català* era fill de la vila de Solsona, vam tenir la idea de fer-lo figurar en la nostra secció de Figures lleidatanes. I per tal de preparar un treball destinat a enaltir la vigorosa personalitat del metge-poeta Josep Falp i Plana, la nostra amable col·laboradora senyoreta Teresa Clota va cercar, i va trobar, l'adreça d'una filla seva resident a Barcelona, i també l'oportunitat de visitar-la i de tenir amb ella una llarga entrevista, la qual ens ha procurat una part de les dades que hem utilitzat per a la redacció d'aquestes ratlles.

L'home

En primer lloc ens cal aclarir un error. Josep Falp i Plana va néixer, en realitat, a Barcelona el dia 31 de maig de 1873, i fou batejat a la Catedral; i morí a Barcelona el dia 3 d'octubre de 1913. Però Solsona fou, per a ell, una segona ciutat, perquè la seva mare hi nasqué, ell hi féu llargues estades i s'hi sentí tota la vida particularment vinculat.

Els pares de Josep Falp i Plana foren Jacint, enginyer, nat a Roses, i Anna, filla de Solsona. L'avi matern, Esteve, era també metge i posà en el seu nét una gran estimació i moltes il·lusions, plenament compensades després pel poeta.

Del seu matrimoni nasqueren quatre infants, i avui resten vives dues filles, Josefina i Carme. Aquesta darrera, de 71 anys, és la que ens ha facilitat la informació de caràcter familiar.

Sembla que el cognom Falp és d'origen alemany. L'avi matern fou tot un personatge, molt conegut a Solsona i a Barcelona, i mantenia estretes relacions amb metges estrangers, especialment francesos i alemanys. Visqué molts anys i hagué de presenciar la mort del seu gendre Jacint i també la del seu estimat nét Josep.

Josep Falp i Plana era el més gran dels set germans, l'hereu, però va renunciar a l'herència que li pertocava per tal que fos distribuïda, a parts iguals, entre els germans. Fou aquesta una demostració dels seus sentiments d'humanitat, d'igualtat i de germanor que defensà tota la vida.

La filla Carme ens explica, apenada, el gran disgust que sofrí el seu pare arrel d'unes qüestions econòmiques provocades al si de la família pel segon germà, Esteve, que era canonge. L'esposa de Josep Falp i Plana, en venir la guerra, esqueixà plena de por tots els papers que tenia i, segurament, cal pensar que destruí poesies inèdites i altres documents.

El metge-poeta Josep Falp i Plana conreava també la pintura, i deixà alguns quadres que encara es guarden, juntament amb mobles antics. Era un home ple de bondat, i tot sovint visitava de franc els malalts necessitats, i encara no era rar que els pagués fins i tot les medecines.

Parlava correctament l'alemany, posseïa una extensa i vigorosa cultura i defensava idees avançades. Home de conviccions idealistes i progressistes, era admirat i estimat per tothom, pel seu talent, els seus sentiments i la seva extraordinària cultura humana.

Entre els nombrosos amics seus figuren personatges famosos en el món literari, polític i artístic de Catalunya. Amb Jacint Verdaguer l'unien llaços estrets, el visitava sovint, sol o acompanyat de la seva esposa, i fou un dels metges que l'assistí durant els últims temps. En morir l'autor il·lustre de *L'Atlàntida*, Josep Falp i Plana escriví un llibret de 62 pàgines dedicat a la seva memòria, amb el títol de *Mossèn Verdaguer: el poeta, el sacerdot, l'home, el malalt*, del qual s'ocupen elogiosament alguns biògrafs del nostre geni-màrtir com d'un testimoni valuós.

D'altres amics de Josep Falp foren el doctor Robert, Francesc Cambó i Joan Maragall. La família de Falp estava emparentada amb l'advocat Roda Ventura.

Ens conta la seva filla Carme que guarda del seu pare uns records bons i inesborrables. Com que era, aquesta, la petita, el seu pare la feia jugar, i mai no l'havia renyada ni castigada. Assistí amb les germanes a l'escola Catalunya, situada a l'Eixample, cap al carrer de Provença, perquè allí ensenyaven en català.

Sembla que Josep Falp i Plana es dedicà també al teatre, i interpretà un paper de *La dida* i d'altres obres catalanes, i també d'alguna de castellana.

L'obra

Durant els quaranta anys que només visqué, demés de les múltiples activitats que portà a cap, cal dir que fundà i presidí la Lliga Vegetariana de Catalunya i la "Revista vegetariana naturalista".

La seva obra científica i literària resulta voluminosa. Direm que escriví i publicà, l'any 1901, l'estudi geogràfic, mèdic i social titulat *Topografia mèdica de Solsona*, que fou premiat amb la medalla d'or i el títol de soci per la Reial Acadèmia de Medicina i Cirurgia de Barcelona, seguit d'una monografia sobre l'a-

poplegia a Solsona i una memòria de les principals epidèmies de còlera i paludisme ocorregudes a l'esmentada ciutat.

El 1893 redactà un estudi sobre *La higiene de la dona*. El 1896 publicà a "La Vanguardia" els primers capítols d'un treball sobre el vegetarianisme. Col·laborà també en diversos diaris i revistes i pronuncià bon nombre de conferències.

La poesia l'ocupà d'una manera particular. Escriví un poema en castellà sobre la medicina, "de més de dues-centes pàgines"; l'any 1902 publicà el llibre *Poesies*, de 122 pàgines, a la impremta de Manuel Tasis. I, finalment, el 1906 publicà a Barcelona, a la impremta esmentada anteriorment, el poema *Lo geni català*, en onze cants i 8.694 versos. Hem de reconèixer que cal una remarcable inspiració i un entusiasme evident per a escriure una obra de creació poètica com aquesta, considerada com un dels gegants de la lírica catalana.

Hem estudiat detingudament aquest poema en el nostre llibre *Diccionari de poemes* (Barcelona, 1970), i això ens estalvia d'ocupar-nos-en aquí novament. L'any següent de la publicació del poema, el seu autor féu imprimir un llibre de 104 pàgines, que recull tots els comentaris, elogiosos o desfavorables, que aparegueren a Catalunya i a fora, acompanyats d'un pròleg on estudia la política, la literatura, la crítica i el seu mateix poema, tot el qual demostra el fervor que animava l'esperit sempre abrandat del poeta-metge.

Gran idealista, gran treballador, gran home de cor, Josep Falp i Plana fou una figura il·lustre de la Catalunya del trencant de segle. La seva vinculació estreta amb les comarques lleidatanes ens el fa una mica nostre. Ja hem dit que, per part de la seva mare, portava sang lleidatana, i aquesta influí en ell, indubtablement, per a dotar-lo de la capacitat deguda i l'entusiasme necessari que l'ajudaren a lluitar i a situar-se en un primer rang en el món intel·lectual de la Catalunya en l'època que visqué.

Cantor fervent de la nostra llengua, del nostre caràcter i de la nostra terra, que ell amà apassionadament, ens el fan recordar amb simpatia, cordialitat i gran i sincera admiració.

J. B. Xuriguera